

csendes és oly nyugodt volt halála is, mint élete. Halála váratlan volt; megdöbbenette ismerőseit, fájdalmasan érintette hozzá tartozóit. Koporsóját bánatos özvegye — kivel 32 évet élt, — s gyermekei — Gyula, fővárosi tanár és író, Anna, Kiss István gazdatiszt neje és Dénes — továbbá hivei, kiket 10 éven át részesített a vallás vigaszában, nagy számu rokonai és tisztelői álltak körül s D a r k ó S á n d o r udvarhelykőri jegyző gyász imája után örök nyugalomra kísérték.

G.

Dr. ABBOT EZDRÁS

sz. 1819. ápr. 28., megh. 1884. márcz. 21.

Az amerikai unitáriusok Harvard theologiai akadémiájának kiünő tanára és az új szövetségi bibliai irodalom első rangu munkása dr. Abbot Ezdrás meghalt. Amerika a legelső bibliai kritikust, az unitáriusok a minta tanárt vesztették el benne. Szülői földmivesek voltak, de azért megnyert tőlük minden segílyt, hogy tanulmányait az elsőrendű intézetekben végezhesse. Már tanuló korában feltűnt a classicus tudományokra való hajlama által. Először tanító volt s mint ilyen került Cambridgebe, hol aztán élte legnagyobb részét eltöltötte. Norton András kiünő unitárius exegetával megismerkedvén az unitárius theologiai intézetbe az új szövetségi írás magyarázat tanárává választották meg. Mint tanárt az alapos ismeret mellett a legnagyobb önzetlenség és szerénység jellemezték. Tanítványai bámulva szerették.

Irodalmi működése széleskörű és hasznos volt. Először egy könyvtári szakczimtárt adott ki. Kiadta a Norton kritikai művei közül: „Az evangéliumok fordítása“ (Translation of the Gospels) 1855; „Bizonysítékok a háromság tanának hívése ellen“ (Statements for not believing tho doctrine of Trinitarianism) 1856. Alger műve „A jövő élet tanának kritikái történelme“ (A critical history of the Doctrine of a future life) 1856. mellé készített egy „bibliographiát“ a jövő élet tanára vonatkozó összes irodalmi művekről, mely mű e tárgyra vonatkozólag elsőrendű kútfő. Tischendorf görög új testamentuma utolsó kiadása mellé a „Prolegomena“ az ő közreműködésével készült el. Számos közleménye jelent meg több amerikai ujságban. Legnagyobb önálló műve „a János evangéliumának hitelessége“ (Authorship of the fourth Gospel) czimű, melyben kritikai éles látásáról és az irodalomban való teljes jártasságáról győz meg. Minden véleményyt, melyet valaha a tárgyról irtak ismer és a lényegesebbeket nem hagyja szó nélkül. Kritikája eredménye az, hogy a 4-ik evangélium hiteles. Megírta a Tischendorf életrajzát, mely az Unitarian Reviewban (amerikai) jelent meg. Tagja volt az új testamentumot revideáló társaságnak, mely körülményből dr. Schaff, a bizottság egyik tagja azt írja: „e szerény és öntudatos tudós a szöveg bírálás és mikropikus pontosság tekintetében Amerikában facile princeps s Európában alig van elsőbb mint ő. Alig jelent meg valamely kritikai mű, barátai vagy is-

merősítől, a melyet ő ne revideált volna. Ez nagyon sok idejét emésztette fel s éppen azért is nem produkálhatott több önálló művet. Tudományossága elismerésül a Yale-i és Bowdoin-i egyetemektől tudori rangot (Doctor Litterarum) nyert.

Mint unitárius nagyon buzgó volt egyházához. Nem volt tulzó liberalis, de a haladóktól sem maradt hátra. Az ifjúságot annyira szerette, hogy a bibliát állandóan magyarázta egy vasárnapi iskolában. És valóban úgy látszik, hogy benne az ember nagyobb volt mind a tanárnál, mind a tudósnál. Gyenge testalkata volt, de tán azért, hogy a nagy lélek annál inkább kilássék arczából. Jelleme úgy mint egész élete mintaserü volt. Neje, tanártársai és barátai mély fájdalommal kísérték sírjába f. évi mártius 21-én. Benne az unitárius egyház és a tudományos világ egy nagyon hasznos és jeles férfit veszített el.

Boros Gy.

IRODALMI ÉRTESEITŐ.

Unitárius kis könyvtár: Szerkeszti Derzsi Károly budapesti unit. lelkész XI—XIII füzet tartalma: Jézus élete. Hopps P. János után ára: 15 kr. E füzet két tekintetben tér el elődeitől: hogy terjedelmesebb és hogy oly alakban van írva, hogy kivált ismétlő iskolákban, mint kézikönyvet is lehet használni. Tárgya fontossága mellett nem szükség sokat mondani. A Jézus élete minden keresztényt érdekel. E kis füzet ama szép élet jeleneit kezdettől végig a józan kritika világánál, de minden polemikus színezet nélkül, úgy tünteti fel, a mint azt az evangéliumok tanítják. Nem szenved kétséget, hogy a ki így ismeri meg Jézust még inkább fogja szeretni és tisztelni, mint addig szerette és tisztelte. Kapcsolatban fölemlítjük, hogy a válalatlából az 1 füzet már harmadik kiadást ért, mi mutatja, hogy e füzetek mily szükségét elégítenek ki.

„Az életbiztosítás rendszere“ című jeles szakmunka jelent meg Kőváry László magy. tud. akadémia l. tagtól. E mű egy részét teszi „A biztosítás népszerű Encyklopoediája“ című nagy munkának, melyen szerző dolgozik, s melynek egy részével a francia akadémia kitűzött pályázatán 1883-ban dicséretet aratott. A most kiadott kötet azonban magában is önálló egész s az életbiztosítás irodalmát és történelmét tárgyalja; továbbá a törvényhozást, állami élet biztosítást, a kockázat és díj elméletét s a tőke- és járadék-biztosítás módozatait. Értékét bizonyítja az, hogy az első magyar biztosító társaság száz példányt rendelt meg belőle, egy részéből külön lenyomatot pedig ötszáz példányban. A mű Knoll Károly akadémiai könyvkereskedésében jelent meg, Budapesten. Ára 2 frt 50 kr.

A kamatos kamat, járadék- és életbiztosítás ügyi szá-